

Nesem nesem Mařáka. Nebo Mařenu?

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Týden před zahájením pašijového týdne, o Smrtné neděli, dříve vesnicemi i městy procházel zajímavý průvod. Procesi s figurínou Smrti či Mařeny, symbolizující smrt a vše zlé, odcházela za obec kolem polí, kde se figurína házela do řeky, zakopávala nebo páčila a zpět do vesnice se přinášely mladé stromky, tzv. májíčky. Smrtku bylo třeba nést celou vsí, aby do sebe nasála všechen chlad, úzkost, strach a obavy z brzkého konce, který hlavně na chudé vesničany tvrdě doléhal s koncem každé zimy a ubývajícími zásobami. Na Valašsku Smrtku nevynášely ze vsi jen průvody dívek, jak bývalo běžně zvykem, ale také chlapi nosící Mařáka, Morca či Smřtucha. Vynášení Smrti a přinášení nového léta se odvíjelo od různých geografických podmínek – u nás se vynášela někdy až na Květnou neděli, na Jablunkovsku dokonce až o Bílé sobotě či Velikonočním pon-

děli. Samotná výroba figuríny nebyla věcí ledajakou – na dvě dřeva sbitá do tvaru kříže se nejprve napíchl slaměný došek oblečený do starých hader. Na hla-

vu obílenou moukou měl z magických příčin kontury malovat kovář nebo pastýřka, k hlavě se připevnilly copy ze slaměných povřísel a z rukávů trčely místo

rukou prázdné klasy. K dotvoření dojmu smrti, zmaru a prázdnoty nesměly kromě prázdné vymlácené slámy na figuríně chybět řetězy z vyfouknutých skořápek či šnečích ulit.

Z národopisných studií je patrné, že vynášení Smrti patřilo k nejstarším a nejzávažnějším lidových obyčejům, který je i v městském prostředí doložen již ve středověku.

Tato tradice u nás v současnosti pomalu zaniká, ale pokud se nikde ve vašem okolí podobný průvod nekoná, nevádí. V neděli 22. března si můžete svou malou Smrtku přijít vyrobit na tradiční Vítání jara v muzeu v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí, kde vás čeká celá řada ukázek dalších zvykoslovných aktivit. Figurku Smrtky tak můžete cestou domů třeba hodit do Bečvy, ale vlastnoručně upletený tatar určitě malí i velcí koledníci nezahodí a o šmigrustu s ním vyrazí na koledu.

Mgr. Ivana Ostránská, historik Muzea regionu Valašsko

Foto: Smrtka, Smřták, Mařena, Morena... ©Muzeum regionu Valašsko